

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан факультету
педагогіки і психології
Олефіренко Т. О.

«02» вересня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної дисципліни
Експериментальна психологія

освітнього рівня бакалавр
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальності 053 Психологія

Шифр за навчальним планом ПП 07

Київ 2020

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Експериментальна психологія» затвердженої на засіданні вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова «___» _____ 2020 року, протокол № ____ .

Розробники програми:

канд. психолог. наук, доцент Євченко І. М.

Затверджено на засіданні кафедри психології і педагогіки

«28» серпня 2020 року, протокол № 1

Завідувач кафедри _____

Лапченко І. О.

I. Опис дисципліни
Шифр дисципліни ПП 07

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни	Методи навчання і форми контролю
Галузь знань <i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>	Кількість кредитів – 5	Методи навчання (аудиторні та дистанційні) <i>Лекційні та лабораторні заняття із застосуванням презентацій та фільмів, представлення творчих робіт та науково-дослідних проектів студентів.</i>
Спеціальність <i>053 Психологія</i>	Загальна кількість годин - <i>150</i>	
	<i>Денна</i> <i>150</i>	
Освітній рівень <i>бакалавр</i>	Лекції: <i>28</i>	
	Практичні заняття: <i>-</i>	
Статус дисципліни: <i>нормативна</i>	Лабораторні заняття: <i>-</i>	
	<i>30</i>	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом - <i>4 (2020-2021 н. р.)</i>	Індивідуальна робота: <i>-</i>	Форми поточного контролю <i>Модульні контрольні роботи</i>
Семестр – <i>7-8</i>	Самостійна робота: <i>92</i>	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: <i>2,5 год.</i> - самостійна робота: <i>3 год.</i>	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС: <i>1/1,5</i>	Форма підсумкового контролю <i>Екзамен</i>
	Мова навчання – <i>українська</i>	

Предмет вивчення навчальної дисципліни: цілеспрямоване системне вивчення методів психологічного дослідження, ознайомлення з плануванням психологічного експерименту та представлення проблем загальної методології організації психологічного дослідження.

Міждисциплінарні зв'язки: «Історія психології», «Загальна психологія», «Диференційна психологія», «Вікова психологія», «Психодіагностика».

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» є створення умов для засвоєння студентами цілісної системи знань з питань розвитку експериментального методу в дослідженні психіки, розкритті сутності та принципів експериментального дослідження психіки, його структури, етапів та типів експерименту; розгляді основних складових експерименту: змінні, гіпотези, планування, обробка та інтерпретація результатів дослідження; у формуванні та розвитку професійно та особистісно важливих якостей майбутніх фахівців.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» є ознайомлення студентів з історією розвитку експерименту в психології, місцем експериментальної психології в системі наукового знання, особливостями становлення експериментального методу в психології; формування знань про закономірності, умови, принципи застосування експериментального дослідження психіки; про типи експериментів, їх особливості, структуру експериментального дослідження, вироблення вмій і навичок проведення валідного експериментального дослідження, його планування, процедуру, методи виміру експериментального ефекту та опрацювання результатів, правильного і науково обґрунтованого пояснення психологічних фактів отриманих в результаті експериментального дослідження.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p>ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.</p> <p>ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.</p>	<p>Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати комплексні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі практичної психології, застосовуючи наукові теорії та технології, використовуючи власний психофізіологічний апарат та професійно-значущі якості.</p>
2.	<p>ПРН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.</p> <p>ПРН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.</p> <p>ПРН6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.</p> <p>ПРН7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.</p> <p>ПРН8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.</p> <p>ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.</p> <p>ПРН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.</p> <p>ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.</p> <p>ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p> <p>ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.</p>	<p>Загальні компетентності (ЗК): ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
3.	<p>ПРН17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним</p>	<p>Фахові компетентності спеціальності (ФК): ФК1. Здатність оперувати</p>

<p>цінностям у професійній та громадській діяльності.</p> <p>ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.</p> <p>ПРН19. Здатність продемонструвати знання і розуміння предметної галузі.</p>	<p>категоріально-понятійним апаратом психології</p> <p>ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.</p> <p>ФК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.</p> <p>ФК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.</p> <p>ФК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p>ФК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.</p> <p>ФК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p> <p>ФК15. Здатність організовувати власну діяльність і конструктивну взаємодію між психологом та клієнтами та останніх між собою, управляти дискусією.</p> <p>ФК16. Здатність презентувати себе як фахівця, який спроможний надати кваліфіковану допомогу; здатність викликати симпатію, довіру; зацікавлювати, вести за собою, заохочувати, підтримувати, заспокоювати, переконувати, вмотивовувати.</p>
--	---

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 5 кредитів ЄКТС 150 годин.

№	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)			
		Аудиторні	Лекції	Лабораторні заняття	СРС
Змістовий модуль I. Вступ до експериментальної психології					
1.	Тема 1. Предмет і завдання експериментальної психології. Загальнонаукові методи дослідницької роботи.	2	2	0	3
2.	Тема 2. Історія розвитку експериментальної психології.	4	2	2	5
3.	Тема 3. Типи експериментів у психології.	4	2	2	6
Змістовий модуль II. Проблема вибірки в експерименті					
4.	Тема 4. Стратегії формування вибірки.	4	2	2	5
5.	Тема 5. Особливості досліджуваних при проведенні експерименту.	4	2	2	5
Змістовий модуль III. Організація експерименту в психології					
6.	Тема 6. Надійність і валідність експериментального дослідження.	4	2	2	5
7.	Тема 7. Гіпотези в структурі психологічного дослідження.	4	2	2	5
8.	Тема 8. Змінні в психології. Вимір змінних.	4	2	2	5
Змістовий модуль IV. Структура експериментального дослідження					
9.	Тема 9. Етапи експериментального дослідження психіки.	4	2	2	5
10.	Тема 10. Контроль в експериментальному дослідженні.	4	2	2	5
Змістовий модуль V. Планування, контроль, аналіз та представлення результатів психологічних експериментів					
11.	Тема 11. Плани експериментального дослідження.	4	2	2	8
12.	Тема 12. Спеціальні методи планування експериментального дослідження.	4	2	2	8
13.	Тема 13. Аналіз та інтерпретація результатів експериментів.	6	2	4	15

14.	Тема 14. Узагальнення та представлення результатів експериментальних досліджень.	6	2	4	12
Разом:		58	28	30	92

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
Змістовий модуль I. Вступ до експериментальної психології			
1.	<p>Тема 1. Предмет і завдання експериментальної психології. Загальнонаукові методи дослідницької роботи.</p> <p>Місце експериментальної психології в системі наук. Визначення експериментальної психології. Предмет і завдання експериментальної психології. Розвиток ідей і гіпотез в експериментальній психології. Поняття про методологію, метод, методіку. Система психологічних методів. Класифікація методів психологічного дослідження (теоретичні, емпіричні, статистичні). Порівняльна характеристика загальнонаукових дослідницьких методів: спостереження, вимір і експеримент.</p> <p>Принципи наукового дослідження психіки: загальні (детермінізму, єдності свідомості та діяльності, розвитку, системного підходу та ін.) та спеціальні (принцип репрезентативності об'єкта дослідження, валідності предмета дослідження, надійності експериментальних умов, інваріантності результату, зв'язку теорії із практикою та ін.).</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 2, 11, 13.</i></p>	5	2
2.	<p>Тема 2. Історія розвитку експериментальної психології.</p> <p>Розвиток та становлення експериментальної психології. Успіхи нейрофізіології в ХХ ст. Психофізика. Психофізіологія відчуттів (Г. Фехнер, Г. Гельмгольц та ін.). Біхевіоризм і експериментальна психологія. Розвиток експериментальної психології. Вплив гештальтпсихології на розвиток експериментальної психології. 3. Фройд і його вплив на експериментальну психологію. Когнітивісти та експериментальна психологія.</p> <p>Розвиток вітчизняної експериментальної психології. Різні підходи до розуміння сутності експерименту і його структури (Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонт'єв, С. Максименко, С. Рубінштейн та ін.). Експериментальна психологія на сучасному етапі: предмет і завдання. Тенденції розвитку й основні проблеми експериментального методу в психології.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 2, 11, 13.</i></p>	9	2
3.	<p>Тема 3. Типи експериментів у психології.</p> <p>Типологія експерименту: залежно від можливості реалізації на практиці (реальний та уявний), залежно від місця проведення (лабораторний та природний), залежно від ступеня розробки проблеми (пошуковий, критичний, демонстраційний, експеримент, що уточнює, експеримент, що відтворює), за характером дій дослідника (констатуючий і формуючий). Експеримент —ex-post-facto—. Штучний експеримент.</p>	10	2

	<p>Експерименти, які дублюють реальний світ.</p> <p>Експерименти з використанням нееквівалентних груп досліджуваних. Експерименти з одним досліджуваним. Груповий експеримент. Міжгруповий експеримент. Кросіндивідуальний експеримент. Бівалентний експеримент. Багаторівневий експеримент. Ідеальний, чистий, безкінечний експерименти. Експеримент повного збігу. Особливості квазіекспериментального дослідження психіки. Основні типи квазіексперименту. Формуючий експеримент як квазіекспериментальне дослідження психіки.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: <u>1, 5, 8, 11, 15.</u></i></p>		
<p>Змістовий модуль II.</p> <p>Проблема вибірки в експерименті</p>			
4.	<p>Тема 4. Стратегії формування вибірки.</p> <p>Генеральна сукупність і експериментальна вибірка. Репрезентативність вибірки. Стратегії відбору досліджуваних в експериментальну вибірку. Випадковий розподіл, або відбір. Попарна стратегія. Підбір максимально схожих індивідів. Підбір однорідних груп. Переваги експерименту з великою кількістю досліджуваних.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: <u>9, 11, 15.</u></i></p>	9	2
5.	<p>Тема 5. Особливості досліджуваних при проведенні експерименту.</p> <p>Експериментальне спілкування. Експериментатор: його особистість і діяльність. Досліджуваний: його діяльність в експерименті. Особистість досліджуваного й ситуація психологічного експерименту. Артефакти в експериментальному дослідженні. Ефекти послідовності. Етичні принципи проведення дослідження.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: <u>3, 4, 5, 13.</u></i></p>	9	2
<p>Змістовий модуль III.</p> <p>Організація експерименту в психології</p>			
6.	<p>Тема 6. Надійність і валідність експериментального дослідження.</p> <p>Критерії надійності і валідності психологічного експерименту. Зовнішня валідність і внутрішня валідність. Операційна валідність. Умови досягнення надійності і валідності психологічного експерименту. Джерела порушення валідності. Основні фактори, що знижують валідність експерименту (фактори часу, завдання, суб'єктивний фактор).</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: <u>1, 13, 15, 18.</u></i></p>	9	2
7.	<p>Тема 7. Гіпотези в структурі психологічного дослідження.</p> <p>Система гіпотез в експериментальному дослідженні. Експериментальна гіпотеза та її особливості. Проблема реконструкції психологічної реальності при перевірці гіпотези. Рівні гіпотез: теоретичний, емпіричний, статистичний. Взаємозв'язки між незалежними і залежними змінними і гіпотетичні конструкти як інтерпретаційні компоненти психологічних гіпотез. Принцип фальсифікації і верифікації наукових гіпотез. Джерела гіпотез: гіпотези індуктивні й дедуктивні. Види гіпотез (причинно-наслідкові, функціональної залежності та ін.). Вимоги до формулювання гіпотез. Основні ознаки правильної гіпотези. Види експериментальних гіпотез (за</p>	9	2

	<p>Р. Готтсданкером). Контргіпотеза і третя конкуруюча гіпотеза. Експериментальні і статистичні гіпотези. Гіпотези про відмінність і подібність. Нуль-гіпотеза. Асиметрія висновків при перевірці нуль-гіпотези.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 15, 17.</i></p>		
8.	<p>Тема 8. Змінні в психології. Вимір змінних.</p> <p>Вимір змінних. Поняття змінної в психологічному дослідженні. Види змінних. Незалежні змінні та їх види. Залежні змінні та їх характеристики. Проміжні змінні та їх особливості. Змінні, що контролюються. Джерела артефактів у маніпулюванні змінними. Психологічні шкали (за С. Стівенсом). Номінальна шкала. Шкала порядку. Шкала інтервалів. Шкала пропорцій. Основні характеристики шкал. Умови застосування шкал.</p> <p>Ефект послідовності при маніпулюванні незалежною змінною. Експериментальний контроль змінних у психологічному дослідженні.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 3, 7, 14.</i></p>	9	2
<p>Змістовий модуль IV.</p> <p>Структура експериментального дослідження</p>			
9.	<p>Тема 9. Етапи експериментального дослідження психіки.</p> <p>Характеристика етапів психологічного експерименту. Практика експериментування і можливі методологічні помилки. Планування експерименту. Закон економії доводів. Вибір методів отримання даних. Проблема об'єктивності і надійності експериментальних даних.</p> <p>Обробка і узагальнення результатів експериментального дослідження. Якісна і кількісна обробка результатів експериментування. Проблема інтерпретації результатів експериментального дослідження психіки.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 5, 7, 9, 11.</i></p>	9	2
10.	<p>Тема 10. Контроль в експериментальному дослідженні.</p> <p>Контроль розбіжностей. Наукові висновки. Типи контролю. Константність умов проведення експерименту. Контроль змінних у психологічному експерименті. Контроль незалежної змінної. Контроль зовнішніх змінних. Суб'єктивні змінні. Експериментальні парадигми і методи контролю. Статистичний аналіз. Експериментальна та контрольна групи. Проблеми контролю.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 6, 7, 10.</i></p>	9	2
<p>Змістовий модуль V.</p> <p>Планування, контроль, аналіз та представлення результатів психологічних експериментів</p>			
11.	<p>Тема 11. Плани експериментального дослідження.</p> <p>Поняття про планування психологічного експерименту. Умови і форми планування. Типи планування. Змістове і формальне планування. План як експериментальна схема варіювання умов незалежної змінної. Простий план і його різновиди. План з попереднім і підсумковим тестуванням та умови його використання. План з підсумковим тестуванням. Особливості експериментальних планів для одного досліджуваного. Інтраіндивідуальні, міжгрупові та кросіндивідуальні плани. Гомогенні та гетерогенні експериментальні схеми.</p>	12	2

	<i>Рекомендовані інформаційні джерела: 8, 10, 13, 18.</i>		
12.	<p>Тема 12. Спеціальні методи планування експериментального дослідження.</p> <p>Планування кореляційного дослідження. Типи кореляційного дослідження. Порівняння двох груп. Дослідження однієї групи. Лонгітудне кореляційне дослідження. Дослідження еквівалентних груп. Планування багатомірного кореляційного дослідження. Артефакти в кореляційному дослідженні. Контроль в кореляційному дослідженні. Планування факторного експерименту. Вимір взаємодії. Види взаємодії. Мета факторного експерименту. Складні факторні плани. Підтверджуючий факторний аналіз. Функціональні плани.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 2, 10, 12, 17.</i></p>	12	2
13.	<p>Тема 13. Аналіз та інтерпретація результатів експериментів.</p> <p>Особливості обробки результатів експериментального дослідження в психології. Кількісна і якісна обробка. Визначення стандартного відхилення генеральної сукупності. Частотний розподіл. Сила зв'язку між незалежною та залежною змінними. Т-критерій. Однофакторний дисперсійний аналіз. Двофакторний дисперсійний аналіз. Коефіцієнт кореляції.</p> <p>Поняття про інтерпретацію результатів експерименту. Складові інтерпретації експериментальних результатів. Рівні інтерпретації: змістовий і формальний.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 11, 13, 18.</i></p>	21	2
14.	<p>Тема 14. Узагальнення та представлення результатів експериментальних досліджень.</p> <p>Проблема узагальнення результатів дослідження. Типові помилки узагальнення експериментальних даних. Вимоги до складання звіту про результати експериментального дослідження психіки. Складові звіту.</p> <p>Аналіз звітів експериментального дослідження психіки (за публікаціями в наукових виданнях).</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 5, 8, 16.</i></p>	18	2

4.2. Плани лабораторних занять

Зміст завдань до лабораторних занять

Теми лабораторних занять

Лабораторне заняття № 1

Історія розвитку експериментальної психології.

1. Етапи розвитку експериментальної психології.
2. Розвиток вітчизняної експериментальної психології.
3. Основні завдання експериментальної психології на сучасному етапі.
4. Перспективи розвитку експериментальної психології в Україні.
5. Проблеми експериментального дослідження психіки (неможливість безпосереднього вивчення базових психічних процесів, штучність, порушення природного розвитку подій, етичність, подвійна суб'єктність тощо).

Рекомендована література: 2, 11, 13.

Лабораторне заняття № 2

Типи експериментів у психології.

1. Реальний та уявний експерименти.
2. Особливості лабораторного та природного експерименту.
3. Переваги та недоліки анкетування як методу дослідження.

4. Бесіда та інтерпретація зібраної інформації.
5. Багаторівневий експеримент.
6. Констатуючий і формуючий експерименти.

Рекомендована література: 1, 5, 8, 11, 15.

Лабораторне заняття № 3 **Стратегії формування вибірки.**

1. Генеральна сукупність і експериментальна вибірка.
2. Репрезентативність вибірки.
3. Стратегії відбору досліджуваних в експериментальну вибірку.
4. Переваги експерименту з великою кількістю досліджуваних.

Рекомендована література: 9, 11, 15.

Лабораторне заняття № 4 **Особливості досліджуваних при проведенні експерименту.**

1. Експериментатор: його особистість і діяльність.
2. Досліджуваний: його діяльність в експерименті.
3. Артефакти в експериментальному дослідженні.
4. Ефекти послідовності.
5. Етичні принципи проведення дослідження.

Рекомендована література: 3, 4, 5, 13.

Лабораторне заняття № 5 **Надійність і валідність експериментального дослідження.**

1. Критерії надійності і валідності психологічного експерименту.
2. Умови досягнення надійності і валідності психологічного експерименту.
3. Основні фактори, що знижують валідність експерименту (фактори часу, завдання, суб'єктивний фактор).

Рекомендована література: 1, 13, 15, 18.

Лабораторне заняття № 6 **Гіпотези в структурі психологічного дослідження.**

1. Особливості постановки гіпотез. Проблема реконструкції психологічної реальності при перевірці гіпотези.
2. Рівні гіпотез: теоретичний, емпіричний, статистичний.
3. Види гіпотез. Індуктивні та дедуктивні гіпотези.
4. Способи перевірки нуль-гіпотези.
5. Поняття гіпотези максимуму та мінімуму.
6. Основні ознаки вірної гіпотези.
7. Взаємозв'язки між незалежними і залежними змінними і гіпотетичні конструкти як інтерпретаційні компоненти психологічних гіпотез.
8. Принцип фальсифікації і верифікації наукових гіпотез.
9. Контргіпотеза і третя конкуруюча гіпотеза.
10. Помилки першого і другого роду при прийнятті статистичного рішення і можливість їх уникнення.

Рекомендована література: 1, 15, 17.

Лабораторне заняття № 7 **Змінні в психології. Вимір змінних.**

1. Поняття змінної в психологічному дослідженні.
2. Види змінних.
3. Незалежні змінні та їх види.
4. Залежні змінні та їх характеристики.
5. Проміжні змінні та їх особливості.
6. Метод виміру, характеристика, види.

7. Процедури та види психологічного виміру.
8. Типи шкал. Шкала найменувань, порядку, інтервалів.
9. Умови застосування шкал.

Рекомендована література: 1, 3, 7, 14.

Лабораторне заняття № 8

Етапи експериментального дослідження психіки.

1. Теоретичний етап вивчення проблеми.
2. Основні проблеми, які виникають на теоретичному етапі наукового дослідження.
3. Підготовчий етап. Конкретизація змінних, визначення вибірки та числа досліджуваних, розробка методики дослідження.
4. Реалізація складеної програми.
5. Етап вибору стратегії й плану експерименту, способів контролю в експерименті.
6. Інтерпретація та узагальнення результатів.

Рекомендована література: 5, 7, 9, 11.

Лабораторне заняття № 9

Контроль в експериментальному дослідженні.

1. Типи контролю.
2. Випадковий відбір досліджуваних та методи контролю.
3. Попарний відбір досліджуваних та методи контролю.
4. Повторний вимір та проблема контролю.

Рекомендована література: 6, 7, 10.

Лабораторне заняття № 10

Плани експериментального дослідження.

1. Теоретичний етап вивчення проблеми.
2. Підготовчий етап. Конкретизація змінних, визначення вибірки та числа досліджуваних, розробка методики дослідження.
3. Реалізація складеної програми.
4. Інтерпретація та узагальнення результатів.

Рекомендована література: 8, 10, 13, 18.

Лабораторне заняття № 11

Спеціальні методи планування експериментального дослідження.

1. Поняття про планування психологічного експерименту.
2. Умови, типи і форми планування.
3. Доекспериментальні та квазіекспериментальні плани.
4. Плани для одної незалежної змінної.
5. Особливості експериментальних планів для одного досліджуваного.
6. Експериментальні плани для одного досліджуваного і декількох груп.

Рекомендована література: 2, 10, 12, 17.

Лабораторне заняття № 12

Аналіз та інтерпретація результатів експериментів.

1. Особливості обробки результатів експериментального дослідження в психології.
2. Кількісна і якісна обробка даних.
3. Методи обробки експериментальних даних.
4. Поняття про інтерпретацію результатів експерименту.
5. Рівні інтерпретації: змістовий і формальний.
6. Умови вірної інтерпретації даних.
7. Складові інтерпретації експериментальних результатів.
8. Інтерпретація "негативного" результату експерименту.

Рекомендована література: 1, 11, 13, 18.

Лабораторне заняття № 13

Узагальнення та представлення результатів експериментальних досліджень.

1. Проблема узагальнення результатів дослідження.
2. Типові помилки узагальнення експериментальних даних.
3. Характеристики, які необхідно враховувати при узагальненні даних.
4. Рамки генералізації характеристик вибірки.
5. Вимоги до складання звіту про результати експериментального дослідження психіки.
6. Помилки при складанні звітів.
7. Види звітів.
8. Форма представлення експериментальних даних.

Рекомендована література: 1, 5, 8, 16.

4.3 Організація самостійної роботи студентів

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності.

Вид роботи	Форми звітності	Бали
Підготовка реферату/презентацій	Оформлення та презентація роботи	15
Підготовка науково-дослідного проекту	Оформлення та презентація роботи	25
Аналіз літератури з психологічних досліджень (до 5 експериментів)	Оформлення письмове результатів та участь в обговоренні	10
Виступи на заняттях	Виступи, опрацювання літератури.	20
МКР№ 1, 2, 3, 4, 5.	Відповіді на питання модульного контролю	30
Всього:		100

Орієнтовні теми для повідомлень/презентацій

1. Принципи та структура наукового дослідження психіки.
2. Розвиток та становлення експериментальної психології.
3. Експериментальна психологія на сучасному етапі розвитку: предмет і завдання.
4. Основні проблеми експериментального методу в психології.
5. Особливості експерименту у віковій, педагогічній, соціальній психології та інших галузях психологічної науки.
6. Експеримент “ex-post-facto”.
7. Особливості квазіекспериментального дослідження психіки.
8. Критерії надійності і валідності психологічного експерименту.
9. Генеральна сукупність і експериментальна вибірка.
10. Стратегії відбору досліджуваних в експериментальну вибірку.
11. Експериментатор: його особистість і діяльність.
12. Етичні принципи проведення дослідження.
13. Система гіпотез в експериментальному дослідженні.
14. Види гіпотез. Вимоги до формулювання гіпотез.
15. Етапи експериментального дослідження психіки
16. Проблема об’єктивності і надійності експериментальних даних.
17. Обробка і узагальнення результатів експериментального дослідження.
18. Поняття змінної в психологічному дослідженні.

19. Джерела артефактів у маніпулюванні змінними.
20. Вимір у психології. Психологічні шкали.
21. Критерії якості виміру змінних: об'єктивність, надійність, валідність.
22. Планування психологічного експерименту. Види планів.
23. Особливості експериментальних планів для одного досліджуваного.
24. Планування кореляційного дослідження.
25. Типи кореляційного дослідження.
26. Кореляційні дослідження в психогенетиці та крос культурній психології.
27. Артефакти в кореляційному дослідженні.
28. Особливості проведення формуючого експерименту.
29. Складові інтерпретації експериментальних результатів.
30. Узагальнення та представлення результатів експериментальних досліджень.

Творчі завдання

1. На основі кожної з наступних побутових (наївних) проблем сформулюйте наукову проблему, таку, яка може призвести до цікавого наукового дослідження:

- Чи буде людина виконувати роботу, яка добре оплачується, однак може завдати шкоди її здоров'ю?
- Чи варто заохочувати дітей для того, щоб вони краще навчалися?
- Чи варто карати дітей працею?
- Чи правда, що чоловіки розумніші за жінок?
- Чому люди заражаються агресивною поведінкою інших?
- Що таке правда?
- Як зрозуміти маленьку дитину?
- Як правильно виховувати дитину?
- Які книжки найбільш цікаві дітям?
- Чому люди похилого віку відчують себе самотніми?
- Як правильно вибрати час для виконання дитиною домашніх завдань?
- Що спонукає спортсменів-екстремалів ризикувати життям?

2. Запропонуйте структуру психологічних досліджень, на основі сформульованих наукових проблем, зверніть увагу на такі моменти:

- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- мета дослідження;
- гіпотеза дослідження;
- можливі методи.

3. З метою визначення ефективності лікарської терапії хворих на шизофренію за допомогою хлорпромазіна двоє дослідників випадковим способом відібрали 20 хворих, яких доправили до психоневрологічної клініки із загостренням шизофренії.

Пацієнтам пропонувалося проранжувати декілька стимулів за шкалою порядку, наприклад, проранжувати 8 стимулів за критерієм ваги. Пропонувалося декілька однотипових завдань.

Дослідники провели 2 експериментальні серії: у першій усі досліджувані виконували завдання після введення розчину саліна (плацебо), а у другій серії через декілька годин виконували завдання після введення хлорпромазіна.

Результати експерименту показали, що меншу кількість помилок досліджувані робили після ін'єкції хлорпромазіну.

Дослідники дійшли висновку, що такий варіант лікарської терапії позитивно впливає на когнітивні функції такого типу пацієнтів.

- Якій проблемі присвячене це дослідження?
- Яких помилок у плануванні та проведенні дослідження припустився автор?

- Чи можливо покращити це дослідження? Яку додаткову роботу необхідно провести?
- Якою була теоретична гіпотеза дослідження?
- Як би ви сформулювали експериментальну гіпотезу дослідження?
- Визначте незалежну та залежну концептуальну змінну дослідження.
- Яким є операціональне визначення незалежної змінної?
- Яким є операціональне визначення залежної змінної?
- Які змінні контролюються, як саме?
- Скільки експериментальних груп необхідно для проведення цього дослідження? Які саме?
- Чи потрібна контрольна група? Якщо так, то яка саме?

4. Дослідниці було поставлено завдання провести експрес-опитування в трьох великих містах з метою визначити, які політичні проблеми особливо важливі для виборців.

Результати опитування політичні діячі передбачали використовувати для планування власної передвиборчої кампанії.

Дослідниця у випадковому порядку відібрала прізвища з телефонного довідника та опитала тих виборців, яким вона змогла додзвонитися між 9 годинами ранку та 5 годинами вечора у понеділок та вівторок.

Результати були ретельно проаналізовані та представлені політикам зі ствердженням, що вони є валідною репрезентацією думок виборців трьох міст.

- Якій проблемі присвячене це дослідження?
- Чи є дослідження експериментом? Якщо ні, то до якого типу досліджень його можна зарахувати? Чим воно відрізняється від експерименту?
- Яких помилок у плануванні та проведенні дослідження припустився автор?
- Чи можливо покращити це дослідження? Яку додаткову роботу необхідно провести?

5. В експерименті, на початку дослідження молодим чоловікам, залученим до експерименту, пропонували виконати досить складний тест на інтелект.

Після цього половині досліджуваних повідомили, що вони виконали тест дуже добре, а іншим – що вони погано впоралися із завданнями тесту.

Після тестування досліджуваним пропонували відпочити у кафетерії, розташованому в тому самому приміщенні, де здійснювався експеримент. До досліджуваних підходила приваблива дівчина (помічник експериментатора), одягнута або дуже модно, або скромніше.

У результаті експерименту було встановлено, що чоловіки, яких повідомили, що вони успішно виконали тест на інтелект, частіше виявляли ознаки „романтичної поведінки” до дівчини, одягнутої модно, ніж до дівчини, одягнутої скромніше. Чоловіки, яким повідомили, що вони не впорались із завданнями тесту, поводитися протилежно, тобто частіше виявляли ознаки „романтичної поведінки” до дівчини, одягнутої скромніше.

- До якої предметної сфери психології належить це дослідження?
- Яку теоретичну гіпотезу було висунуто в дослідженні?
- Як формулювалась експериментальна гіпотеза?
- Скільки груп досліджуваних було створено? Які саме?
- Як можна операціоналізувати поняття „романтична поведінка”?
- Визначте експериментальний план дослідження.
- Визначте основні етапи та методи дослідження.

6. Психологами було виконане дослідження, під час якого досліджувані, які були студентами вузу, сприймали з екрана слова – назви національностей (німець, швед, англієць та ін.) у поєднанні з іншими словами, що мали або позитивне, або негативне значення.

Одне й те саме слово – назву національності подавали в одній групі досліджуваних зі словами, що мали позитивне значення, а в іншій – негативне.

Експериментальне дослідження завершувалось ранжуванням слів – назв національностей за 7-бальною шкалою оцінки „приємність – прикрощі” слова.

- Яка наукова проблема вивчалась у дослідженні?
- Який методичний підхід до вивчення вибраної проблеми був застосований автором?
- Як ви сформулюєте теоретичну гіпотезу дослідження?
- Як сформулювати його експериментальну гіпотезу?
- Як потрібно було підібрати досліджуваних?
- Визначте основні етапи та методи дослідження.

7. Припустимо, ви збираєтесь дослідити вплив інформації агресивного характеру на емоційний стан дітей молодшого віку. Певний час у літературі стверджувалося, що діти до 8 років нібито емоційно нечутливі до агресивно забарвленої інформації. Це твердження базувалося на інтерв'ю з дітьми та їхніми батьками після того, як діти дивились відповідні мультфільми. Як ви сплануєте експериментальне дослідження для перевірки твердження про нечутливість дітей до агресивної інформації?

- Скільки груп досліджуваних доцільно підібрати для цього експерименту і якою повинна бути техніка підбору?
- 2. Як би ви сформулювали гіпотези дослідження?
- Якби ви передбачили в експерименті не два, а три рівні незалежної змінної (а саме: високий, помірний і нульовий рівні агресивності інформації в мультфільмі) і отримали б три групи показників стану досліджуваних, який статистичний тест ви застосували б для перевірки гіпотези?
- Як би в цьому випадку (три рівні незалежної змінної) виглядав експериментальний план дослідження?
- Який тест ще можна було б застосувати для перевірки гіпотези дослідження?

8. Психолог перевіряв гіпотезу про те, що по мірі того, як учасники групи краще пізнають один одного, продуктивність групи зростає; цей процес триває до якогось моменту, а потім показник продуктивності повільно знижується.

Цей спад (ефект „кінця медового місяцю”) повинен починатися з того часу, коли члени групи припиняють діяти в умовах високої кооперації та починається боротьба за владу. Для перевірки цієї теорії були сформовані групи з осіб, які незнайомі одна з одною. Цим групам була запропонована для виконання серія завдань. Усього було 5 завдань, на виконання кожного надавалося 35 хвилин, з 5ти хвилинною перервою між завданнями.

Результати дослідження показали, що продуктивність групи зростала до 4го завдання включно, а на 5му завданні спостерігалось значне зниження рівня групової продуктивності. На підставі цих результатів психолог зробив висновок, що його гіпотеза підтвердилася.

- Якій проблемі присвячене це дослідження?
- Яких помилок у плануванні та проведенні дослідження припустився автор?
- Чи можливо покращити це дослідження? Яку додаткову роботу необхідно провести?
- Як би ви сформулювали експериментальну гіпотезу дослідження?
- Визначте незалежну та залежну концептуальну змінну дослідження.
- Яким є операціональне визначення незалежної та залежної змінної?
- Які змінні контролюються, як саме?
- Скільки експериментальних груп необхідно для проведення цього дослідження? Які саме?
- Чи потрібна контрольна група, яка саме?

9. Дослідник для перевірки гіпотези підібрав три групи досліджуваних. Досліджуваним першої групи перед випробуванням дали кофеїн (у вигляді таблетки), другої групи – плацебо, а досліджуваним третьої не давали таблеток.

Досліджувані всіх трьох груп виконували тести на перевірку ефективності диференціації певних сигналів при їх зоровому сприйнятті. Освітлення у приміщенні для всіх груп було однаковим.

- Якій проблемі присвячене це дослідження?

- Чи містить це дослідження всі ознаки експерименту? Якщо так, перелічіть ці ознаки.
- Як ви сформулюєте теоретичну гіпотезу дослідження?
- Як сформулювати його експериментальну гіпотезу?
- Як потрібно було підібрати досліджуваних?
- Визначте незалежну та залежну змінні в дослідженні.
- До якого типу належить експериментальний план цього дослідження?
- Для яких двох з трьох вибраних груп доцільно порівнювати середні показники ефективності диференціації сигналів:
 - для групи, що вживала кофеїн, і для групи, що вживала плацебо;
 - для групи, що вживала кофеїн, і для групи, що не вживала таблеток;
 - для групи, що вживала плацебо, і для групи, що не вживала таблеток.

10. Планування, проведення та обробка результатів власного експериментального дослідження. Здійснити кількісний та якісний аналіз даних психологічного експерименту, проінтерпретували результати та узагальнили їх у висновках. Проведена робота має бути представлена у вигляді звіту.

Структура звіту	Змістове наповнення
I. Титульна сторінка	Тема роботи, інформація про автора та керівника, установу де виконувалася робота, місто та рік подання
II. Зміст роботи	Структура роботи із зазначенням сторінок, на яких починаються розділи
III. Вступ	Актуальність дослідження, його об'єкт, предмет, залежна та незалежна змінні, мета, гіпотеза, завдання, методи та процедура проведення, практичне значення, умови забезпечення надійності та вірогідності результатів
IV. Теоретична частина	Теоретична частина може складатися з кількох розділів, які, в свою чергу містять логічно розділені підрозділи (параграфи). В ній представляються методологічні засади дослідження, аналізуються роботи інших авторів, формулюється авторська модель досліджуваного явища
V. Практична частина	Практична частина може складатися з кількох розділів, які, в свою чергу, містять логічно розділені підрозділи (параграфи). В ній детально описуються методи та процедура дослідження, хід аналізу отриманих результатів, їх ґрунтовна інтерпретація
VI. Висновки	Подаються основні узагальнення отримані в ході роботи
VII. Список використаних джерел	Список використаних джерел в алфавітному порядку відповідно до основних бібліографічних вимог
VIII. Додатки	Матеріали, що є цінними для розуміння результатів роботи, однак недоцільними для представлення у основному тексті

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю: усне опитування, тестові контрольні та модульні роботи, заслуховування творчих індивідуальних завдань.

Орієнтовні тестові завдання

1. Експериментальна психологія це:

а. галузь психології, що вивчає систему принципів та методів експерименту, конкретизовану у процедурі планування, розробки та проведення психологічних експериментів в різних сферах життя та діяльності людини;

б. галузь практичної психології, що вивчає систему методів та процедур психологічної допомоги людині;

в. наука про смислове наповнення свідомості, її зміст та структуру, основною метою якої є вивчення функціонування та розвитку індивідуальних смислових систем.

2. Основними завданнями експериментальної психології є такі:

- а. психосемантичні дослідження індивідуальної свідомості;
- б. формулювання методологічних та теоретичних засад експерименту в психології;
- в. розробка експериментальних планів та процедур;
- г. розробка та валідація тестів і опитувальників;
- д. пошук методів аналізу, інтерпретації та перевірки статистичної значимості результатів психологічних експериментів;
- е. оцінка ефективності експериментальних процедур.

3. Поділ психології на фізіологічну (експериментальну) та психологію народів належить:

- а. О. Ф. Лазурському;
- б. Г. І. Челпанову;
- в. М. М. Ланге;
- г. В. Вундту;
- д. В. М. Бехтєреву.

4. Гіпотеза (від грец. hypothesis – _____) – логічне припущення про існування явища, _____ його виникнення або наявності та характер зв'язку між двома чи більше явищами. Під гіпотезою розуміють як саме припущення, так і його зміст.

- а. причина;
- б. спостереження, споглядання, дослідження;
- в. основа, припущення;
- г. закони;
- д. умови.

5. Залежна змінна – предмет психологічного _____ дослідження, те явище, зміни в якому спричиняються експериментальними маніпуляціями. Об'єкт впливу НЗ. Зміни в залежній змінній, що виникають внаслідок експериментальних маніпуляцій отримали назву _____.

- а. експериментальних наслідків;
- б. експериментального ефекту;
- в. експериментального;
- г. практичного;
- д. емпіричного.

6. План ex-post-facto це:

- а. план, в якому зіставляються результати, отримані до та після експериментального впливу на одній групі; застосовується багаторазовий вимір;
- б. план, в якому дослідник не має можливості керувати незалежною змінною, а лише відбирає відносно еквівалентні групи учасників (групу, у якій вплив був присутній, і групу без впливу);
- в. зіставляються результати еквівалентних груп (контрольної – до виміру, експериментальної – після).

7. Кодекси професійної етики – основні «етичні» документи, що регулюють діяльність психологів, кодекси базуються на _____ актах, постановах, конвенціях, деклараціях, чинному законодавстві та специфічній для окремих галузей і організацій _____.

- а. міжнародних та загальнодержавних;
- б. загальнодержавних;
- в. спеціальних;
- г. внутрішньо-нормативній документації;
- д. психологічній документації.

8. Типи емпіричних гіпотез

а.	Констатуюча гіпотеза	а.	припущення про причинно-наслідковий зв'язок між явищами
б.	Кореляційна гіпотеза	б.	припущення про наявність зв'язку
в.	Каузальна гіпотеза	в.	припущення про наявність явища

9. Типи експериментальних досліджень

а.	КРИТЕРІЙ: відповідність реальності	а.	лабораторний експеримент, природний експеримент, польовий експеримент
б.	КРИТЕРІЙ: характер впливу	б.	констатуючий експеримент, формуючий експеримент
в.	КРИТЕРІЙ: спосіб організації	в.	ідеальний експеримент, реальний

експерименту	експеримент, відповідності	експеримент	повної
--------------	----------------------------	-------------	--------

5.2. Форма підсумкового контролю успішності навчання: письмовий іспит.

Питання до іспиту

1. Історія розвитку експериментальної психології.
2. Місце експериментальної психології в системі психологічних знань.
3. Розвиток експериментальної психології за кордоном.
4. Розвиток експериментальної психології в Росії.
5. Основні завдання експериментальної психології на сучасному етапі.
6. Предмет експериментальної психології.
7. Методологічні основи експериментальної психології.
8. Проблеми експериментального дослідження психіки.
9. Поняття наукового дослідження: структура, види, принципи.
10. Класифікація методів психологічних досліджень.
11. Загальнонаукові дослідницькі методи.
12. Система психологічних методів дослідження (Б.Г.Ананьєв).
13. Моделювання в науковому дослідженні.
14. Психологічне спостереження. Види.
15. Помилки психологічного спостереження.
16. Бесіда як психологічний метод дослідження.
17. Архівний метод.
18. Психологічне тестування. Валідність і надійність тесту.
19. Порівняльна характеристика загальнонаукових дослідницьких методів: спостереження, вимір і експеримент.
20. Поняття психологічного експерименту, його особливості.
21. Види експериментального дослідження.
22. Ідеальний і реальний експерименти.
23. Природний та лабораторний експерименти.
24. Констатуючий експеримент у психології.
25. Експеримент повної відповідності.
26. Валідність та надійність експерименту.
27. Види валідності.
28. Фактори, що порушують валідність та надійність психологічного експерименту.
29. Експериментальна вибірка й способи її створення. Репрезентативність вибірки.
30. Характеристика стратегій добору досліджуваних у вибірку.
31. Поняття про експериментальну й контрольну групи.
32. Соціально-психологічні компоненти організації експерименту .
33. Експериментальне спілкування.
34. Особистість досліджуваного й ситуація психологічного експерименту.
35. Експериментатор: його особистість і діяльність.
36. Види артефактів у психологічному експерименті та засоби їх уникнення.
37. Етичні принципи проведення дослідження на людині.
38. Гіпотеза наукового дослідження, види гіпотез.
39. Основні ознаки правильної гіпотези.
40. Нуль-гіпотеза і значущі результати дослідження.
41. Види змінних.
42. Методики виміру змінних.
43. Критерії якості виміру змінних: об'єктивність, надійність, валідність.
44. Контроль змінних у психологічному експерименті.
45. Контроль незалежної змінної.
46. Контроль зовнішніх змінних.
47. Етапи експериментального дослідження в психології.
48. Визначення об'єкта й предмета наукового дослідження.
49. Постановка проблеми наукового дослідження.
50. Класифікації експериментальних планів
51. Доекспериментальні плани.
52. Квазіекспериментальний підхід і плани квазіекспериментів
53. Кореляційне дослідження.

- 54.Формуючий експеримент: особливості й область застосування.
- 55.Психологічний вимір.
- 56.Типи вимірювальних шкал.
- 57.Методи математичної обробки результатів психологічного дослідження.
- 58.Якісна і кількісна обробка даних експериментального дослідження.
- 59.Коефіцієнти кореляції Пірсона й Спірмена.
- 60.Інтерпретація й узагальнення результатів дослідження.
- 61.Можливі помилки узагальнення експериментальних даних.
- 62.Форми подання результатів наукового дослідження.
- 63.Експеримент у соціальній психології.
- 64.Експеримент у віковій і педагогічній психології.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

У процесі оцінювання навчальних досягнень застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, представлення творчих робіт.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; презентація, реферат, науково-дослідні проекти.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Значення оцінки	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно»	(з обов'язковим повторним вивченням курсу)	F
35 – 59	«незадовільно»	(з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«достатньо»	Мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	E
69-74	«задовільно»	Посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	D
75 – 81	«добре»	В цілому добрий рівень знань(умінь) з незначною кількістю помилок	C
82-89	«дуже добре»	Достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	B
90 – 100	«відмінно»	Відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	A

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Базові

1. Бондарчук О. І. Експериментальна психологія: Курс лекцій. К.: МАУП, 2003. 120 с.
2. Галян О. І., Галян І. М. Експериментальна психологія. Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2012. 400 с.
3. Ганзен В. А., Балин В. Д. Теория и методология психологического исследования: Практик. руководство. СПб.: СПбГУ, 1991.
4. Гірняк Г. С. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» для студентів спеціальності 053 «Психологія». Тернопіль: ВПЦ Економічна думка, 2018. 60 с.
5. Гічан І. С., Гічан О. І. Експериментальна психологія: практикум. К.: [б.в.], 2004. – 180 с.
6. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: Навчальний посібник. К.: «ВД «Професіонал», 2007. 208 с.
7. Дружинин В. Н. Структура и логика психологического исследования. М.: ИП РАН, 1994. 164 с.
8. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология. СПб.: Питер, 2001. 320 с.
9. Корнилова Т. В. Введение в психологический эксперимент. М.: Изд-во МГУ; Изд-во ЧеРо, 2001. 256 с.
10. Корнилова Т.В. Классификация экспериментальных планов. Экспериментальная психология: Теория и методы: учебник для вузов. М.: Аспект Пресс, 2002. С. 192-214.
11. Кравчук С. Л. Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Київський університет, 2008. 286 с.
12. Кэмпбелл Д. Модели экспериментов в социальной психологии и прикладных исследованиях. СПб.: Соц.-психол. центр, 1996. 392 с.
13. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія. К.: Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
14. Наследов А. Д. Математические методы психологического исследования. Анализ и интерпретация данных. СПб.: Речь, 2008. 392 с.
15. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / Под ред. А. А. Крылова, С. А. Маничева. СПб.: Питер, 2000. 560 с.
16. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии. СПб.: Речь, 2002. 350 с.
17. Солсо Р. Л., Джонсон Х. Х., Бил М. К. Экспериментальная психология: практический курс. СПб.: пройм-ЕВРОЗНАК, 2001. 528 с.
18. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. К.: Знання-Прес, 2002. 295 с.

Допоміжні

1. Алмаев Н. А. Применение контент-анализа в исследованиях личности: методические вопросы. М.: Институт психологии, 2012. 165 с.
2. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. СПб.: Питер, 2001. 688 с.
3. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. СПб.: Питер, 2000. 528 с.
4. Горбунова В. В. До проблеми викладання курсу «Експериментальна психологія». Соціальна психологія. № 5 (13). 2005. С.169–176.
5. Гудвин Дж. Исследование в психологии: методы и планирование. СПб.: Питер, 2004. 558 с.
6. Климчук В. О. Викладання курсу «Математичні методи у психології» в умовах кредитно-модульної системи Соціальна психологія. 2008. №2 (28). С. 180–189.
7. Климчук В. О. Математичні методи у психології. К.: Освіта України, 2009. С. 83–106.
8. Климчук В. О. Математичні методи у психології. Навчальний посібник для студентів психологічних спеціальностей. К.: Освіта України, 2009. С. 79–80, 85–88.

9. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія (дидактичний тезаурус). Навч. Посібник. К.: МАУП, 2002. 128 с.
10. Мартин Д. Психологические эксперименты. СПб.: ЕВРОЗНАК, 2002. 480 с.
11. Наследов А. Д. SPSS: Компьютерный анализ данных в психологии и социальных науках. СПб.: Питер, 2005. 416 с.

Інформаційні ресурси

1. http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ps_02.pdf
2. https://stud.com.ua/29206/psihologiya/eksperimentalna_psihologiya
3. https://pidru4niki.com/14170120/psihologiya/istoriya_rozvitku_eksperimentalnih_doslidzh_en_psihologiyi
4. https://ru.qwe.wiki/wiki/Experimental_psychology

VI. Навчально-методична карта дисципліни «Експериментальна психологія»

VII семестр

Всього - 150 год., лекції (аудиторні) – 28 год., лабораторні заняття (аудиторні) - 30 год., самостійна робота - 92 год.

	I	II	III	IV	V	VI
Модулі	I модуль			II модуль		III модуль
Лекції	2	2	2	2	2	2
Дати	07.09.20.	15.09.20.	29.09.20.	13.10.20.	01.12.20.	22.12.20.
Лабораторні заняття	0	2	2	2	2	2
Дати		22.09.20.	06.10.20.	08.12.20.	15.12.20.	29.12.20.
Теоретичні розділи	Вступ до експериментальної психології			Проблема вибірки в експерименті		Організація експерименту в психології
Теми	Тема 1. Предмет і завдання експериментальної психології. Загальнонаукові методи дослідницької роботи.	Тема 2. Історія розвитку експериментальної психології.	Тема 3. Типи експериментів у психології.	Тема 4. Стратегії формування вибірки.	Тема 5. Особливості досліджуваних при проведенні експерименту.	Тема 6. Надійність і валідність експериментального дослідження.
Самостійна робота	Підготовка реферату/презентацій, перегляд рекомендованих фільмів, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до дискусій та модульних контролів.					
Поточний контроль	<i>Поточний контроль:</i> виконання творчого завдання, участь в дискусіях та обговоренні творчих завдань.					
Підсумковий контроль	Залік					

Навчально-методична карта дисципліни «Експериментальна психологія»

VIII семестр

Всього - 150 год., лекції (аудиторні) – 28 год., лабораторні заняття (аудиторні) - 30 год., самостійна робота - 92 год.

	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV
Модулі	III модуль		IV модуль		V модуль			
Лекції	2	2	2	2	2	2	2	2
Дати								
Лабораторні заняття	2	2	2	2	2	2	4	4
Дати								
Теоретичні розділи	Організація експерименту в психології		Структура експериментального дослідження		Планування, контроль, аналіз та представлення результатів психологічних експериментів			
Теми	Тема 7. Гіпотези в структурі психологічного дослідження.	Тема 8. Змінні в психології. Вимір змінних.	Тема 9. Етапи експериментального дослідження психіки.	Тема 10. Контроль в експериментальному дослідженні.	Тема 11. Плани експериментального дослідження.	Тема 12. Спеціальні методи планування експериментального дослідження.	Тема 13. Аналіз та інтерпретація результатів експериментів.	Тема 14. Узагальнення та представлення результатів експериментальних досліджень.
Самостійна робота	Підготовка та представлення творчої роботи, перегляд рекомендованих фільмів, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до дискусій та модульних контролів.							
Поточний контроль	<i>Поточний контроль:</i> виконання творчого завдання, участь в дискусіях та обговоренні творчих завдань.							
Підсумковий контроль	Екзамен							

